

PRZYWŁASZCZONY (72) *part praet pass pf*

przywłaszczony, przywłaszczon (67), **przywłoszczony** (5); przywłoszczony *PatKaz III, Murm, BartBydġ* (2), *FalZioł*.

przywłaszczony (42), **przywłaszczon** (30).

Pierwsze a pochylone; w formie złożonej -on- (9), *-ón-* (2); *-on-* *Mącz* (8), *-ón-* *OrzQuin*; *-on-* : *-ón-* *BiałKat* (1:1); *w formie niezłożonej -on* (1) *Mącz*, *-óno* (1) *OrzQuin*, *-ono* (1) *OpecŻyw*; przywłoszczony z tekstów nieoznaczających pochyleń.

sg m N przywłaszczony (9), przywłaszczón (7); *~ (attrib)* *-ony* (6); *~ (praed)* *-ón* (7), *-ony* (3); *-ón* *RejPs, BielKron* (2), *Mącz, RejPos* (2), *RejZwierc*; *-ony* *OrzRozm* (2), *CzechEp*. *◇ A* przywłaszczon(e)go (1). *◇ I* przywłaszczonym (1). *◇ f N* przywłaszczóna (13), przywłaszczóna (6); *~ (attrib)* *-oná* (1); *~ (praed)* *-óna* (13), *-oná* (5); *-óna* *RejPs* (2), *KromRozm I* (2), *KromRozm III, KrowObr, WujJud, WujJudConf*; *-oná* *Mącz, CzechEp, WysKaz*; *-óna* : *-oná* *RejPos* (5:2). *◇ n N* przywłaszczóno (9), przywłaszczóné (9); *-é* (1), *-(e)* (8); *~ (attrib)* *-oné* (3); *~ (praed)* *-óno* (9), *-oné* (6); *-óno* *OpecŻyw, WróbŻółt, RejPs, LubPs, RejAp, RejPos, RejZwierc*; *-oné* *GrzegRóżn, CzechEp* (3); *-óno* : *-oné* *OrzQuin* (1:1), *CzechRozm* (1:1). *◇ G* przywłaszczon(e)go (1). *◇ A* przywłaszczóné (2); *-é* (1), *-(e)* (1). *◇ pl N m pers* przywłaszcz(e)ni (2). *m an (praed)* przywłaszczóny (*cum sb konie*) (1). *subst* przywłaszczon(e) (8). *◇ G* przywłaszczonych (1). *◇ D* przywłaszczonym (1). *◇ A subst* przywłaszczon(e) (1). *◇ [I m przywłaszczonymi.]*

Składnia dopełnienia sprawcy: przywłaszczon(y) od kogo (5) *KromRozm II, RejPos* (2), *RejZwierc, StryjKron; przez kogo* (1) *KromRozm I*.

Sł stp, Cn brak, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) s.v. przywłaszczyc.

1. *Uczyniony czyjąś własnością a. dany do użytkowania; wzięty; assumptus, attributus* *Mącz; usurpatus* *Modrz* (12) : *Usucapio, Włańność dawnością dzierżenia olięgniona y prziwłafzczona. Mącz* 510d, 432d, 464a; *ModrzBaz* 105; *Dobrá vbogich przywłafzczone pomfće wielką ná łákome obaláią. SkarŻyw* 35 marg; [TomZbrudzBrul Num 36/12].

przywłaszczon(y) komu (4): *UstPraw Dv; Addicere in servitutum, W niewolą wzyać. Hinc addictus, Ten który dla yákiego długu yeft przywłafzczón fwmu pánu/ álbo temu który pożyczł. Mącz* 87a; *Tylko áby poćciwie/ á z wyfłzgego grodu [tj. nieba]/ W zyłku nas nie zdawano/ co przywłafzczón Bogu. RejZwierc* 239v. *Cf Wyrażenie.*

przywłaszczon czym (1): *A to ten fwyęty papyez yálnye wypifuye Pyotrowę władzą y zwirzchność nád wfsem kołcyołem [...] á iż tá nye lámemu Pyotrowi fluzylá/ ále y [...] papyezom fluzyl/ nye chytrołcyą álbo mocą ich [...] przywłafzczóná* *KromRozm III* N6v.

Wyrażenie: »przywłaszczony sobie« (1): [*sposoby zhańbienia Jezusa podczas męki:*] *Potrzenie w páwłokę z nátrząłaniem/ ná znák przywłafzczónego łobie krolełtwá obleczenie. LatHar* 318.

a. O terytorium: przyłączony [ku czemu] (1) : *Krol wrocił záfię Zator Wacłławowi Oświęcimłkiemu Kfiążęćiu/ pod tą vmową y przyfięgą/ áby zamek Berwald ku krolełtwu Polłkiemu był przywłafzczón* *BielKron* 388.

b. *Którego przyłączono do społeczności [ku czemu] (1)* : A wyzwol łták łrogiego więzienia nędnę duffę moię bo łnadz gdy to vczyniłz obłtąpią mię z włłech łtron łpráwiedliwi á przebrani twogi ráduiác łie zwyzwolenia mego/ á iżem ku ich łpołeczności będąc łtráconem przywłáłczon. *RejPs* 210.

c. [*Zapożyczony, przejęty [od czego (= skąd)]*]: Co ięłt połłt/ piątek/ odzienie/ Od opcych [!] łtron przywłáłczone. *SeklStudent* a4.]

2. *O którym wyrażono zdanie, że jest czyjąś cechą, przysługuje komuś; czasem będący rzeczywiście czyjąś cechą [w tym: komu, czemu (11)] (12)* : A zaż ty niewiełz/ że złółć ięłłcze łprzyrodzenia mego ięłt mnie przywłáłczoną *RejPs* 76v, 32v; *Ascribitur G. Pompeio gloria rei militaris, pompeyiufowi* bywa przywłáłczona chwałá waleczna. *Mącz* 374c; *OrzQuin* O4v; *RejPos* 304v; A ták mi powiedz y o drugim imieniu Bożym Iehowáh: o którymemci to powiedział/ iż nie może być przywłáłczono áni ániołowi/ áni ktorey inłzey rzeczy/ procz Bogá łámego/ á łyná iego iednorodnego. *CzechRozm* 52v; gdy zaś z tych dwu łobie rownych/ iednegoż tylko Bogá czyni (iákoby równość mogłá być iednemu łámemu przywłáłczona) *CzechEp* 179; *NiemObr* 44.

a. *Uznany za czyjeś dzieło (4)* : Alełmy łnadz tego niegodni áby łie łtego [*cudów przy wyprowadzeniu Izraelitów z niewoli*] chwałá náłłá mnożyłá ále imieniowi twemu [*Boże*] łwiętemu to rácz náwłłfem miły pánie wiecznie przypifáć. A miłofierdziu twemu łwiętemu to niechay będzie przywłáłczono *RejPs* 169v; wiele ięłt tákowych ktorych tuczy złorzeczeńłtwo [...]. Czegom też y ia łam ná łobie włáłną experientią dołwiádczył/ iż moich Comentarzow naprzod Łáćinłkie iedny *de Sarmatia Europaea* od inłzego przywłáłczonych [...] zginęły mi w Chorolcy *StryjKron* A6; [*ZebrzydOdpow* g4].

Szereg: »przypisan i przywłáłczon« (1): [*Maryja mówi o Jezusie*]: kiedym ná wełelu łnim byłá/ y iemu powiedziálá. Winá niemáią? Izałz niewiećie/ iáko mię odpráwił [...]? Atzkolwiek to vtzynił [...]/ áby mnie tzeć y chwałá niebyłá przypifaná/ y przywłáłtzná onego cudá/ ktore on łam tylko vtzynił *KrowObr* 154.

a. *Przypisany osobie dialogu (1)* : Abowym to yełł włáłność y przyłtoyność tákich rozmow [*tj. tekstów dialogowych*] iż nye záwłłe łye ták piłłe/ yáko łłuffnye ma być piłłano/ á nye to co onemu ktory piłłe/ ále co ofobyte oney ktorey mowá przywłáłczoną bywa/ przyłtoi *KromRozm I* A2.

3. *Nadany, udzielony; mancipatus Mącz [w tym: komu (11)] (15)* : Widziłz że ty w tey obietnicy Przyłięgi Krolewłkie/ iáwnie wyrázone/ one trzy głowne rzeczy/ ná ktorych záwiłłto Krolełstwo Polłkie/ ktore łą Ołtarz/ Kápłan/ Krol [...]/ á ten lud potym Polłki/ Swiecki/ połpo/ łpolity [!]/ iáko ięłt Krolowi przywłáłczony/ áby tym ludem połpolitym/ tym meźniey Ołtarzá Świętego Krol bronił *OrzRozm* F; *Mancipatus, Poddány/ Włáłny/ Prziwłáłczony/ Wzdány Mącz* 206a; *RejPos* 250, 304 *marg*; A ták iáko łwięty Páweł nadobnie vczy/ iż co komu przyłtoi to káždemu łłuffnie ma być od káždego łthanu przywłáłczono. *RejZwierc* 148.

Wyrażenie: »w pożytek przywłáłczon(y)« (4): [*ks. Powodowski mówi*]: Iż łłowo to łyn Boży byłó ná początku iákoby zákryste v Bogá: włzákoż byłó do tego łpofobne/ áby zá czáłem [...] byłó łtworzeniu obiáwione/ y w ofobliwy pożytek przywłáłczone. *CzechEp* 159, 160, 186, 256.

Szereg: »aplikowany i przywłaszczony« (1): Namniey fię nie dzieie krzywdá krwi Pánłkiey/ z ktorey wízelkie oczýsćienie náłze płynie/ kiedy teź przez ogień czyścowy ieft tákowemu áplikowána y przywłáfczona. *WysKaz* 33.

Przen: *Z którego odniosło się korzyść duchową (zawsze z ofiary Chrystusowej)* (2) :

Szereg: »przywłaszczon i (abo) przyjmowan (a. przyjęty)« (2): Prawdác ieft/ że ofiárá Pána Chriřtułowá bywa przywłáfczoná y przyjmowaná przez wiárę *WujJud* 232; *WujJudConf* 231v.

a. O dziele: dedykowany (3) : Gdzieź ia więcz iátem łobie rozmyłláć komu by ta pracza moia łłufźnie miała być przypifána [...]. Ale iź tak pan bog raczył mieć aby ona [*Anna z Górki*] ktorey to miało być łłufźnie przywłáfczono zefzła z tego łwiata. Iednak [...] *WróbŻółtGlab* A3v; *RejZwierc* 240.

Szereg: »przypisany a przywłaszczony« (1): A iź ty kłiáfczki/ ktore włáfnie może zwáć źwierciáđłem człowieká poćiwego [...] / teraz nowo łá ná łwiát wydáne/ nie zdáło mi fie áby miáły być łłufźniey komu przypifáne á przywłáfczzone náđ zacny łtan W(aszych) W(ielmoźności) [*tj. hrabiów Górków*] *RejZwierc* A2.

4. Odnoszący się do kogoś a. czegoś; dotyczący [komu] (7) : *OrzRozm* Mv; Powiedáią oni [*arianie wg Kalwina*] / że tho mieyłce o krwi Boźey Kryřtułowej [*lege: Krystusowi*] łámemu może być przywłáfczzone/ by iedno drugie Bołtwo w Kryřtułie nie było łtanowione *GrzegRóżn* C2v; przeto położeń to/ co teź prawdźiwie nikomu infzemu/ iedno Krzeřćijánłkiému Krółowi przywłáfczono być może *OrzQuin* T4v; *RejAp* 99; Co fie záś tknie názwifká drugie⁸⁰ [*tj. Betula*] / [...] o którym to śmieią żydowie [...] mowić / [...] iźby pániencie dziewicy/ y nienárułzoney/ nie mogło być przywłáfczzone: tedy [...] *CzechRozm* 129v; *CzechEp* 296; Nowokrzczeńcy łłowo krztu y krzczenia w kośćiele zdawná zwyczáyne/ y łákrámentowi pirwłzemu przywłáfczzone/ śmieie odrzućiwłzy/ ná to miełce nurzanie [...] podrzućili *WujNT* 11.

5. Uznany za czyjeś dziecko (10) :

przywłaszczon komu (1): A iefliby brát brátowę żonę poiáł/ pirwłzy łyn ma być niebołfczykowi mężowi iey przywłáfczon. *BielKron* 44v.

a. Wzięty pod opiekę, adoptowany, przysposobiony; adoptatus, adoptivus *BartBydg, Murm* (9) : (filius) adoptivus, przywłosczony, qui in filium adoptatus est *BartBydg* 251, 5.

Wyrażenie: »przywłaszczony syn« = *filius adoptivus Murm* [*szyk 1:1*] (2): *Murm* 168; Gdy winnego człowieka/ ktoremu o gardło idzie/ przywiodá przed Sędziego/ aby go na łmierć ołáđził/ A Sędzia [...] nie iedno że mv onę winę odpwłcza żywotem darwie/ ale go teź łobie wezmie/ za Syna łwego przywłáfczzonego/ y wćzyni go dziedziczem/ imienia łwego na wieki. Tym obyczáiem pan bog czyni z nami *SeklWyzn* b3.

Przen (5) :

a) O Chrystusie (1) :

Wyrażenie: »przywłaszczony syn« (1): Dyabel w łwych wćzniách mówi o Chryřtułsie. [...] Chryřtus przywłáfczonym Synem Bozym ieft. *BiałKat* c3v.

b) O ludziach wobec Boga, Jezusa lub Maryi (4) :

przywłaszczony komu (1): raczyłeś tu dla niego [*narodu człowieczego*] łtąpic [...] abys był narod człowieczy [...] wyfwbodził gdziechmy thedy łprawiedliwye łą przywłāśceni tobie racz łie nami miłōłciwie opiekac *RejPs* 213.

przywłaszczony czym [= *za pomocą czego*] (1): Aczkolwie włzyłczy wierzący łą łynowie bożi ale nierodzony/ ale łalką bożą gdi wierzą łą przywłāśceny *SeklKat* O2v.

[*W połączeniu szeregowym: WiśnOkaz* 382 cf »za syny przywłāszczeni«.]

Wyrażenia: »przywłaszczony syn« [*szyk zmienny*] (1): ktorego [*Chrystusa*] czyalo y krew nam włzytkym maryey panny łynom przywłōłczonym myalo bycz dano na pokarm y na pyczye zyuota uyczynego *PatKaz III* 91v; [*BiałPos* 96].

»przywłāszczone synowstwo« (1): Gdy go [*Boga*] ábowiem wyznawamy Oycem [...] á nie tylo przywłāłczoné łynowłtwo wyznawamy: ále brāterłtwo z iednorodzoným Synem Bożym *BiałKat* 198v.

[»za syny przywłāszczeni«: w ktorey Krwi drogiey [*wierni pańscy*] oczýłścieni [...] / y zá Syny przez Syná Bożego Páná iednaczą łwego przywłāłczeni/ policzeni/ y przijęci łą. *WiśnOkaz* 382 (*Linde s.v. przywłāszczyć*).]

6. Wyznaczony, przeznaczony na jakiś cel (13) :

przywłaszczon(y) komu, czemu (7): *KromRozm I* 12; Są drugye przykazánya [...]: ktore przykazánya zowā ceremonialia/ to yełt/ obrzędne. Ty włāłnye łāmym żydom łlużyły y to nye włzem [...]. Ale ofobam/ myeyłcom/ y czāłom pewnym y innym okolicznołcyam od Bogá łámego przywłāłczone/ á yākoby przywyżāne były *KromRozm II* k4; IZ thá łwięta Ewānyelia łełth przywłāłczona dzilieyłzey niedzieli/ ktorā zowā Adwentus/ to łełt przyłcia Pāńłkiego/ łełt tá przyczynā/ łz [...] *RejPos* 1, 151, 286v, 287, 291v.

przywłaszczony na co (1): Włōłnołci the⁸⁰ zielā [*łwielika*] łą nawięcey przywłōłczōne na lekarłtwa oczō^m. *FałZioł I* 49c.

przywłaszczon za co (1): Iż orzeł yełt włāłnye przywłāłczōn zá Herb á zá Klenot Krolom/ Kłiāżętom/ á przełōżonym łwiātā tego. *RejPos* A2.

Ze zdaniem celowym (1): DZyeń dzilieyłzy łełt przywłāłczōn y wyzwolon od zboru á od kołciołā łwięthego krzełciāńłkiego/ ábychmy weń obelzli y rołpomnieli łobie powołānie á przełzrenie/ łprāwy y żywot Mācieiā s. *RejPos* 286v.

a. Połwięcony [komu] (3) : Aganippe, Zrzodłō tāk rzekāce w Boecii Boginiām przywłāłczōne. *Mącz* 5c.

Szereg: »przywłaszczony a (i) połwięcony« [*szyk 1:1*] (2): Lucus, Pięłny á wełōły łās Też połwięcony á przywłāłczōny łās ktōremu Bogu ku człci. *Mącz* 198c, 2c.

7. Przyrównany, zestawiony [czemu] (2) : *OpecŻyw* 187; á to żeglārłtwo [*w metaforze w Ps* 107] włāłnie może być przywłāłczōno łwiātu burzliwemu *LubPs* Y5 *marg.*

8. Obiecany [komu] (1) : Nāklōnił (łyn Boży) niebā y złtāpił: to łełt [...] przijāł człowieczeńłtwo [...]. Zá tym dokłāda Dawid: á cmā pod nogāmi łego: przez co rozumie to zācmienie Pānnie Māryey przez Aniołā przywłāłczōne [*Luc* 1/35] etc. *CzechEp* 161.

*Synonimy: 2. przycytany, przypisany; 4. przypisany; 5.a. przysobny, przysposobiony, przysposobny;
7. przyrownany.*

*Cf **PRZYWŁASZCZYĆ***